

Verslag GOAB-bijeenkomst

VE voor peuters in de asielopvang

Donderdag 29 februari 10:00-11:00

Organisatoren: Wendy de Geus (Oberon) en Paulien Muller (Sardes)

Welkomst en aftrap

Wendy de Geus (Oberon) start de bijeenkomst, verwelkomt iedereen en benoemt kort de sprekers die aan het woord komen tijdens de bijeenkomst. Ook zijn de Inspectie en de VNG als toehoorder aanwezig.

De aanleiding voor deze bijeenkomst is het onderzoek dat een aantal jaar geleden in opdracht van OCW is gedaan naar ve-aanbod voor peuters in de asielopvang. Uit de bevindingen bleek dat lang niet alle gemeenten met asielopvang ve aanboden aan peuters in de opvang. Er zijn sindsdien 2 bijeenkomsten georganiseerd voor gemeenten met asielopvang. Onder andere door de spreidingswet zullen er opnieuw gemeenten bij komen die baat hebben bij deze informatie, en dit geldt ook voor kinderopvangaanbieders. Deze bijeenkomst is vooral gericht op gemeenten en kinderopvang die zich willen oriënteren op het starten met ve voor peuters in de asielopvang.

Presentatie Maarten Faber en Cobi van der Beek (Ministerie van OCW)

Een belangrijk onderdeel van voorschoolse educatie is gericht op taalontwikkeling. Uit onderzoek, o.a. Pre-COOL, is gebleken dat het van belang is om achterstanden op dit gebied vroegtijdig aan te pakken omdat dit in de latere schoolloopbaan veel voordeel kan opleveren. Met name bij kinderen in de asielopvang is dit belangrijk omdat zij een compleet nieuwe taal moeten leren. Hoewel gemeenten vrij zijn in het kiezen van hun ve-doelgroep, vindt OCW het belangrijk om asielkinderen daarin mee te nemen. Ze vallen immers vanwege het grote risico op taalachterstand binnen de doelgroep voor voorschoolse educatie.

De GOAB-financiering is in 2022 is aangepast zodat kinderen in de asielopvang hierin nog actueler worden meegeteld. De hoogte van de GOAB-bekostiging verschilt per gemeente en is afhankelijk van de achterstandscore van de gemeente van de afgelopen twee jaren. Die is gebaseerd op de onderwijsscores van de kinderen in de gemeente. Dit houdt in dat voor de hoogte van de bekostiging van 2024 is gekeken naar de onderwijsscore op basis van teldatum 1 februari 2022 en 1 februari 2023. De achterstandscore van een gemeente wordt door het CBS berekend op basis van alle kinderen in de leeftijd 2,5 tot 4 jaar die in de gemeente wonen, dus ook kinderen in de asielopvang. Zij worden automatisch tot de laagste 15% gerekend voor de berekening van goab-middelen.

In de presentatie worden de vantevoren gestelde vragen van de deelnemers beantwoord:

- *Hoe werkt de snelle toename van de aantallen asielzoekers door in de financiering?* Omdat de bekostiging wordt gebaseerd op de onderwijscores van de afgelopen twee jaar, zal de toename in asielzoekers ook in de bekostiging gereflecteerd worden.
- *Betekent de spreidingswet ook iets voor de financiering?* Nee, de spreidingswet verandert niets aan de financiering.
- *Hoe zit het met de regeling voor peuters uit Oekraïne?* Voor Oekraïense peuters was er in de periode augustus 2022 tot en met 31 december 2023 een specifieke uitkering (SPUK) om gemeenten hierbij verder te ondersteunen. Die is niet verlengd. De kinderen tellen mee voor de gemeentelijke achterstandsscore als ze in de BRP zijn opgenomen.
- *Hoe zit het met de financiën bij zorgvragen en ondersteuning op de groep voor kinderen uit het AZC?* Noodzakelijke zorg valt onder jeugdhulp. COA ontvangt sinds 2019 geen financiering meer hiervoor. Dit ligt bij de gemeente. Die krijgt middelen voor jeugdhulp in het gemeentefonds op basis van het aantal ingeschreven kinderen en daarnaast is er lumpsumbudget voor gemeenten met een opvanglocatie.

Vraag: Worden asielzoekerskinderen gezien door de JGZ? Antwoord Paulien: Asielzoekerskinderen worden altijd gezien door de JGZ. Echter, of de toeleiding naar ve ook via de JGZ verloopt hangt af van hoe de gemeente dit heeft geregeld. In sommige gemeenten worden peuters in de asielopvang direct en rechtstreeks naar een ve-voorziening toegeleid.

Presentatie Paulien Muller (Sardes) – “Een ve-aanbod voor peuters in de asielopvang – Hoe organiseer je dat?”

Paulien werkt bij Sardes als senior onderzoeker/ adviseur. Zij stuurt projecten aan op de thema's voor- en vroegschoolse educatie, onderwijsachterstandenbeleid, nieuwkomersonderwijs en kwaliteit kinderopvang.

Paulien gaat in haar presentatie in op waar je aan moet denken als je een ve-aanbod voor peuters in de asielopvang moet organiseren. ‘Waarom is dit zo belangrijk?’ Deze peuters lopen misschien wel het grootste risico op achterstand, gezien hun onzekere woonsituatie, die stress kan opleveren voor zowel het kind als zijn/haar ouders. Ook het meemaken van schokkende gebeurtenissen en zeer beperkte blootstelling aan de Nederlandse taal dragen bij aan het grote risico op een achterstand. Het is dus van belang om bij een substantiële periode in de asielopvang ve-aanbod te organiseren. Dit gaat niet om de centrale opvanglocaties in Ter Apel en Budel (omdat hier sprake is van een kort verblijf), maar als deze kinderen zich eenmaal langer bevinden in een AZC, gezinslocatie of andere opvanglocatie. Op dit moment wordt het belangrijk om ve-aanbod te ontvangen. In het leven van een peuter kan een relatief korte periode van 2-3 maanden aan voorschoolse educatie al enorm bijdragen aan de ontwikkeling.

‘Is formele voorschoolse educatie een *must*?’ Er is een wettelijke verplichting dat de gemeente op de hoogte is van welke kinderen risico lopen op een (leer)achterstand en dat de gemeente hier iets aan doet (WPO artikel 159-160).

Verder moeten mensen in het kader van de Inburgeringswet ondersteuning krijgen van de gemeente om in te burgeren. Voorschoolse educatie kan hierbij helpen, zowel bij kinderen als bij hun ouders.

Het is belangrijk om je te realiseren dat voorschoolse educatie voor asielzoekende peuters relatief duurder is. Dat komt ten eerste omdat het in de praktijk niet goed mogelijk blijkt om van ouders in de asielopvang een ouderbijdrage te vragen. Daarnaast is er veel fluctuatie in de aantallen asielzoekende peuters die voorschoolse educatie nodig hebben. Hierdoor is de groepsgrootte instabiel en kan er op elk moment een tekort/overschot zijn aan medewerkers/hulpmateriaal. Bovendien vereisen

asielzoekende peuters vaak meer aandacht en hulp, waardoor veel kinderopvangorganisaties ervoor kiezen om hen in kleinere groepen aanbod te geven (bijvoorbeeld maximaal 12 of 14 kinderen).

Er zijn tenminste 3 partijen betrokken bij de organisatie en de kosten hiervan: de gemeente, het COA en de kinderopvang. Onder de kosten vallen o.a. de materialen, het vervoer, de scholing/uren van de PM'ers en de locatie. Een belangrijke keuze is of je het ve-aanbod organiseert op het centrum of op een reguliere ve-locatie in de buurt. Vanuit kwaliteitsoogpunt heeft dit allebei voors en tegens. Zo vermindert een locatie op afstand van het AZC de betrokkenheid van de ouders maar bevordert de integratie met Nederlandstalige leeftijdgenootjes. Echter, vaak geven pragmatische aspecten de doorslag: Hoeveel jonge kinderen verblijven er in de asielopvang, is er een geschikte ruimte beschikbaar via het COA of de school op het centrum en hoe ver is de afstand tot de dichtstbijzijnde bestaande ve-locatie?

Paulien sluit haar presentatie af met enkele voorbeelden van mogelijke situaties/locaties:

- Voorbeeld 1: Reguliere subsidie voor een regulier vve-aanbod dicht bij de asielopvang. Veelal gaat het hier om een beperkt aantal peuters en een afstand die te lopen is. Kinderen worden bij voorkeur verdeeld over meer groepen, om de belasting voor de pm'ers en de groep niet te groot te maken. Een aandachtspunt is de toeleiding: gezinsmedewerkers van het COA dienen de kinderen snel door te sturen. Afstand en vervoer is in deze constructie al snel een probleem, omdat ouders niet beschikken over een vervoermiddel en zij vaak ook beschermend zijn naar hun jonge kind.
- Voorbeeld 2: Reguliere subsidie voor een vve-aanbod op het AZC. In deze constructie is het aantal peuters wat groter, bijvoorbeeld rond de 8 (halve groep) of groter. De toeleiding vanuit het COA verloopt hier doorgaans soepel. Een uitdaging is de noodzaak om groepen op- en af te schalen - daarom is het fijn als deze opvang door een wat grotere aanbieder wordt georganiseerd die dit organisatorisch aankan. Het verschilt wie er betaalt voor de inrichting en materialen; dit kan het COA zijn of de aanbieder die elders middelen over heeft.
- Voorbeeld 3: Speciale (subsidie-)regeling voor een vve-aanbod op het AZC. Als er veel peuters in de opvang zijn, wordt een ve-aanbod soms gestart aan de hand van een specifieke begroting. De gemeente spreekt dan bijvoorbeeld een groepsfinanciering voor 1 jaar af o.b.v. een van tevoren bepaald aantal kinderen en groepen en bekostigt de opstartkosten. Het COA stelt een ruimte beschikbaar. Vervolgens wordt dit geëvalueerd: Voldoet het aanbod? Voldoet het aantal plekken? Kan er op deze manier worden verder gegaan? Of kan worden overgeschakeld op reguliere ve-subsidiëring.

Er is dus niet één vaste manier om de opstart van een ve-aanbod voor peuters in de asielopvang te regelen. Het is belangrijk dat de 3 partijen (gemeente, COA en kinderopvang) het gesprek met elkaar aangaan om te bepalen wat iedereen voor zijn rekening kan nemen. (Voor meer info: zie de PP en de literatuursuggestie onderaan het verslag.)

Presentatie Ellen Buntjer – Pedagogisch coach en beleidsmedewerker bij kinderopvang KiWi

Ellen werkt in Ter Apel (locatie de Zwaluw), waar het COA drie opvangvormen heeft:

- COL (centraal ontvangst locatie), daar komen alle gezinnen binnen.
- POL (proces ontvangst locatie), hier wordt besproken of ze kunnen blijven.
- VBL (vrijheidsbeperkende locatie), deze mensen moeten terug naar het land van herkomst.

Er is in elk geval sprake van ve-aanbod op de POL. Op dit moment geeft de Zwaluw VE-aanbod aan de kinderen van de POL en VBL. Ze hebben ervoor gekozen om de kinderen van het VBL ook VE aanbod

aan te bieden. Dit heeft te maken met het aantal kinderen op de POL. Wanneer dit aantal oploopt zal er voor de 'VBL kinderen' minder ruimte tot geen ruimte zijn voor VE aanbod.

Ellen gaat in op vragen die de deelnemers van tevoren hebben ingebracht. En geeft antwoord op vragen die in de chat worden gesteld.

Waar moet je speciaal aan denken bij het aanbod aan deze peuters? Waar moet je rekening mee houden?

Ellen geeft aan dat ze op De Zwaluw (het ve-aanbod van het COA in Ter Apel) te werk gaan met 'piramide' als methode. Zij geeft echter ook aan dat zij deze methode zodanig hebben aangepast zodat deze beter past bij kinderen in de asielopvang. Bij de Zwaluw staan veiligheid en geborgenheid centraal. Ellen geeft aan dat Piramide uit 12 thema's bestaat, maar dat deze niet allemaal worden ingezet op het COA. Ze maken voornamelijk gebruik van de thema's eten & drinken, lichaam en de jaargetijden. Die sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen.

Ze houden het aanbod beperkt: zij hebben gemerkt dat als je kinderen te veel aanbiedt, zij niet weten waar ze aan moeten beginnen. Ook spelen de PM'ers veel mee met de kinderen. Het is hun taak om veel voor te doen, omdat niet altijd alles vanzelfsprekend is voor de kinderen. Er wordt veel gebruik gemaakt van speelbakken en water-/zandtafels voor motorische ontwikkeling. Tafels waarbij voedsel wordt gebruikt (zoal rijst) worden niet gebruikt. Voedsel heeft voor de kinderen een andere betekenis, omdat niet in elk land voedsel in overvloed is zoals in Nederland. Hoewel speciaal materiaal niet nodig is, adviseert Ellen om rekening te houden met cultuur (zowel de cultuur van de kinderen, als van Nederland). Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door poppen te gebruiken met verschillende huidskleuren en puzzels uit verschillende culturen aan te schaffen.

Ellen geeft aan dat kinderen tegenwoordig ook in de ochtend bij de Zwaluw eten, wat bij de deelnemers vragen oproept waar zij antwoord op geeft. Zij hebben ervoor gekozen om de kinderen in de ochtend te voeden met een broodje, omdat zij hebben gemerkt dat veel kinderen niet voldoende voedingsbodem krijgen. KiWi bekostigt dit via subsidiegelden. Een voorbeeld van het eten wat de kinderen krijgen is een broodje met pinda kaas of zuivelspread, maar zij vermijden ongezond beleg zoals hagel slag. Ook krijgen de kinderen vaak fruit of groente, zoals appels, bananen, peren of komkommers. Deze voeding is vaak een investeringsproces omdat de kinderen deze voeding niet gewend zijn en er gekeken moet worden wat zij wel en niet lekker vinden. Ook kennen veel culturen geen vaste eetmomenten zoals in Nederland, wat wennen is voor de kinderen.

Vraag: Wat vraagt het werken met deze doelgroep extra aan pm'ers? (opleiding, vaardigheden)

De Zwaluw kiest ervoor om PM'ers aan te nemen die (werk)ervaring hebben in het werken met kinderen met gedragsproblematiek en/of getraumatiseerd. Daarnaast is het wenselijk dat dat PM'ers meerdere talen spreken.

Vraag: Hoe kun je werken aan ouderbetrokkenheid? Hoe gaan we om met de taalbarrière en taal?

De taalbarrière wordt ook benoemd. De Engelse taalbeheersing van de medewerkers moet goed zijn. Er zijn wekelijkse intakegesprekken met de ouders, veelal in het Engels. Ook is er een werktelefoon aanwezig die gebruikt wordt om WhatsApp-contact te leggen met de ouders. Dit is een communicatiemiddel dat veel ouders al gewend zijn en dus begrijpen. De werktelefoon wordt ook gebruikt voor Google Translate om helder te communiceren met de ouders. Toch merkt Ellen dat de betrokkenheid van de ouders niet altijd makkelijk gaat, omdat niet elke ouder hier motivatie heeft. Ook hier moet rekening gehouden worden met de cultuurverschillen.

Vraag: Hoe gaan jullie om met de trauma's van kinderen en ouders?

Ellen vertelt dat het omgaan met de trauma's van ouders en kinderen een belangrijk punt is. Ze streven ernaar om een luisterend oor te bieden, maar kijken ook naar de zelfbescherming van de medewerkers. Het is immers niet mogelijk voor de PM'ers om dit allemaal op zich te nemen. Er kan in deze gevallen dus doorverwezen worden naar consultatiebureaus en artsen.

Vraag: Hoe gaan jullie om met de fluctuatie van peuteraantallen in de groep?

In hoeverre kan je een vaste groep hebben? Er zijn twee vaste medewerkers per groep en maximaal 12 kinderen in een groep. De fluctuatie in de aantallen is een uitdaging, maar Ellen benadrukt dat de veiligheid en geborgenheid belangrijk blijven. Ze pogen dus om op elke dag een vast programma aan te houden zodat de aanwezigen dit mee kunnen krijgen. Ze zijn 4 dagen open en de kinderen komen dus 4 halve dagen per week. Bij meer dan 12 kinderen wordt de groep opgesplitst naar twee groepen. Dit betekent echter wel dat elk kind dus maar 2 dagen kan komen.

Vraag: Krijgen jullie extra subsidie van de gemeente?

Ja, anderhalf jaar geleden heeft de gemeente besloten om een potje hiervoor op te zetten.

Vraag: Werken jullie samen met een school voor een doorgaande lijn?

Ja, dat doen ze. Eenmaal per week komen ze op de school om een doorgaande lijn vast te stellen. Ook is er een consultatiebureau op het terrein aanwezig. Er wordt eens in de acht weken met dit bureau gepraat over kinderen met problematiek. Er zijn echter geen extra hulpverleners om kinderen te helpen, dus dit zal op een andere locatie moeten. Er wordt echter wel gewerkt met verlenging voor kinderen van 4,5-5 jaar oud. Voor taalachterstand is dit niet nodig, maar wel voor andere problemen (bijvoorbeeld als een kind nog niet zindelijk is).

Wendy sluit de bijeenkomst af en bedankt iedereen voor hun bijdrage en aanwezigheid.

Bronnenlijst

Ministerie van Algemene Zaken. (2023b). *Krijgt mijn peuter of kleuter voorschoolse of vroegschoolse educatie (vve)?* Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voorschoolse-en-vroegschoolse-educatie/vraag-en-antwoord/wat-is-voorschoolse-en-vroegschoolse-educatie-vve#:~:text=U%20hoort%20van%20het%20consultatiebureau,bij%20een%20kind%20zich%20Oontwikkelt>.

Muller, P. e.a.(2020). Voorschoolse educatie voor peuters in de asielopvang. Handreiking voor gemeenten, het COA, JGZ en kinderopvang. Sardes, Oberon, KBA Nijmegen. <https://goab.eu/kennisbank/handreiking-voorschoolse-educatie-voor-peuters-in-de-asielopvang/>

Muller, P. en Kolijn, E. (2016) Peuters in de asielopvang naar de peuterspeelzaal [/https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Peuters-in-de-asielopvang-naar-de-peuterspeelzaal-voor-gemeenten.pdf](https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Peuters-in-de-asielopvang-naar-de-peuterspeelzaal-voor-gemeenten.pdf)

GOAB (2022). Vve-aanbod voor peuters in de asielopvang: Drie voorbeelden van bekostiging en beleidsmatige inbedding: <https://goab.eu/media/vo4ljz2/notitie-bekostiging-vve-voor-peuters-in-de-asielopvang-goab.pdf>